

Poremećaji kontrole nagona u Parkinsonovoj bolesti : Osnovne informacije za pacijente

ŠTO SU POREMEĆAJI KONTROLE NAGONA I KOLIKO SU ČESTI U PB?

Poremećaji kontrole nagona (eng. Impulse Control Disorders, skraćeno ICD) označavaju grupu pretjeranih i/ili štetnih nagona i ponašanja koji se mogu javiti kod pacijenata sa Parkinsonovom bolešću (PB). Karakterizirani su ustrajnim mislima i nekontroliranim nagonima za određenim akcijama. Često su nuspojava nekih lijekova. Pacijenti uglavnom sami ne primijete da imaju problem. Otprilike 10-20% pacijenata sa PB razvije ICD u nekoj točki svoje bolesti.

KOJA SE PONAŠANJA MOGU VIDJETI KOD PB PACIJENATA KOJI IMAJU ICD?

Pacijenti sa ICD pokazuju sljedeća ponašanja:

- Nekontrolirano kockanje
- Prejedanje
- Pretjeranu kupovinu
- Pretjeranu seksualnu aktivnost

Ova ponašanja postaju problem onda kada uzrokuju negativne promjene u osobnom, obiteljskom ili društvenom životu. Na primjer, nekontrolirano kockanje može dovesti do teških financijskih problema. Prejedanje može dovesti do debljanja.

Još jedno često ponašanje uključuje ponavljajuće radnje (eng. *punding*). Ova pojava karakterizirana je opetovanim ponavljanjem istih radnji, npr. rastavljanje i sastavljanje računala, nanovo sortiranje knjiga na policama itd.

JESU LI ICD VEZANI UZ ANTIPARKINSONIKE?

ICD se mogu razviti u bilo kojoj osobi sa PB bez obzira na terapiju. Međutim, često se vide kod pacijenata liječenih dopaminskim agonistima, poput :

- Pramipexola
- Ropirinola
- Rotigotina

ICD se mogu vidjeti i kod pacijenata koji ili ne primaju medikamentoznu terapiju ili onih koji su liječeni drugom vrstom lijekova, ali u tom slučaju su ipak rjeđi.

KAKO MOGU ZNATI AKO IMAM POVEĆANI RIZIK ZA RAZVOJ ICD-A?

Pacijenti koji inače imaju tendenciju za impulzivnim ponašanjem mogu biti pod većim rizikom za ICD. Povijest kockanja ili zlouporabe alkohola može povećati vaš rizik. Muškarci i mlađi

pacijenti češće razvijaju ICD. No, glavni rizični faktor su dopaminski agonisti, pogotovo u višim dozama.

ŠTO MI JE ČINITI AKO POSUMNJAM NA ICD?

Najvažniji korak je prepoznati ICD što ranije prije nego dovede do teških financijskih poteškoća ili problema u interpersonalnim odnosima. Ako mislite da vi ili vaši bližnji imaju ICD, o tome obavijestite liječnika. Možete zatražiti privatni i povjerljivi razgovor. Ako vam je teško pričati o situaciji, možete i zapisati svoje poteškoće i pitanja, pa ih onda podijeliti kada se nađete sa vašim liječnikom. Kao i kod drugih poteškoća, od pomoći je uz sebe imati vašeg partnera, skrbnika, prijatelja ili rođaka koji vam može pomoći pronaći rješenje za trenutnu situaciju.

Ponekad pacijenti koji dožive ICD nisu svjesni svog poremećaja kao ni njegovih posljedica. Pacijenti također mogu sakrivati svoj ICD. Zato je jako važno za skrbnike i članove obitelji da ostvare suradnju sa zdravstvenim djelatnicima kako bi što lakše uočili i pratili ICD.

MOŽE LI SE ICD LIJEČITI?

Da, ICD se može liječiti. Za početak, vaš liječnik može podesiti vašu terapiju za Parkinsonovu bolest. Snižavanje doza dopaminskih agonista ili njihovo ukidanje često pomaže. Ono što nije savjetovano, samoinicijativno je mijenjanje doze ili prekid uzimanja lijekova bez prijašnje konzultacije sa liječnikom. Ukoliko ICD nije pretežak, postepeno mijenjanje terapije može pomoći u izbjegavanju pogoršanja motornih simptoma. U nekim slučajevima, naglo zaustavljanje terapije dopaminskih agonista može dovesti do simptoma ustezanja poput :

- Anksioznosti
- Depresije i apatije
- Iscrpljenosti
- Poremećaja spavanja
- Opće boli

Razgovarajte sa kvalificiranim zdravstvenim djelatnikom ukoliko primijetite depresiju ili druge nagle promjene u raspoloženju. U nekim slučajevima mogu pomoći i psihijatrijski lijekovi.

Prevladavanje ICD-a može biti izazov, ali sami možete identificirati strategije koje su za vas najučinkovitije. Ostanite otvoreni i budite u redovnom kontaktu sa medicinskim osobljem i vašim liječnikom.